

Betreft: Opbrengsten Gebiedssessies ronde 2, Lokale Ontwikkel Strategie Provincie Zeeland t.b.v. LEADER

Datum: 21-03-2023

Opgesteld door: Indy Schumacher & Bart van Rijkom

BUREAUBUITEN
economie & omgeving

1. Proces

Op 6, 7 en 8 februari 2023 zijn de tweede ronde van de gebiedssessies gehouden in drie Zeeuwse regio's, namelijk Zeeuws-Vlaanderen (24 deelnemers), Noord-Beveland, Zuid-Beveland en Walcheren (17 deelnemers) en Schouwen-Duiveland en Tholen (12 deelnemers).

In deze notitie staan de belangrijkste inhoudelijke punten die zijn medegedeeld tijdens de gebiedssessies, m.b.t. de vijf hoofdlijnen / hoofdthema's (zie onderstaande figuur) van de concept LOS (zie figuur onder). De belangrijkste toevoegingen hebben ook een plaats gekregen in de LOS die binnenkort ingediend wordt bij de EU.

Figuur: samenvatting inhoud LOS, waarover het gesprek gevoerd is in meer detail

Recreatie		Thema 1: Duurzame recreatieve ontwikkeling in balans met het gebied <u>Inhoudelijk:</u> toekomstbestendig en duurzaam kwaliteitstoerisme, spreiding in tijd (seizoen) en ruimte (van kust naar binnenland), inzetten op kleinschaligheid, etc.
Klimaat & biodiversiteit		Thema 2: Toekomst voor een klimaatbewust en biodivers Zeeland <u>Inhoudelijk:</u> verduurzaming (energie, milieu, klimaat) van plattelandsvoorzieningen, behouden en verbeteren biodiversiteit, klimaatbewustzijn vergroten d.m.v. educatie, innovatieve pilots met nieuwe teelten etc.
Water		Thema 3: Voldoende zoetwaterbeschikbaarheid voor iedereen <u>Inhoudelijk:</u> verbeteren zoetwaterbeschikbaarheid, educatie en bewustzijn rondom water vergroten, vernieuwende methoden toepassen om drinkwatergebruik te verminderen, regenwater vernieuwend doen infiltreren, toepassingen vernieuwende methoden voor watervoorzieningen in verschillende sectoren, etc.
Circulair		Thema 4: Zeeuwse ketens en kringlopen <u>Inhoudelijk:</u> circulaire economie en businessmodellen, korte ketens, productie en consumptie nabij brengen, biobased en circulair bouwen, bewustwording en educatie over belang korte ketens en circulariteit, financieren van aansprekende en nieuwe voorbeelden etc.
Sociaal		Thema 5: Explorerende samenleving met zorg voor elkaar <u>Inhoudelijk:</u> sociaal domein, bestrijden eenzaamheid, braindrain tegengaan, culturele initiatieven, binden jongeren aan Zeeland, omkijken naar elkaar, vernieuwende woon-zorgconcepten, inclusiviteitsprojecten, vernieuwende en betere benutting & functieverandering plattelandsvoorzieningen, etc.

2. Input uit tweede ronde participatiesessies

In de tweede ronde van de participatiesessies is het gesprek gevoerd aan de hand van een Mentimeter, met stellingen omtrent de vijf lijnen in de LOS. Hieronder staat een overzicht van de Mentimeter-resultaten van de verschillende gebiedssessies.

1. De belangrijkste opgaven voor het landelijk gebied van Zeeland zijn... (3 antwoorden)

Maandag:

Dinsdag:

Woensdag:

2. Stelling: "Ik herken mij in de 5 lijnen die voor de nieuwe LOS zijn geïdentificeerd"

Output Mentimeter:

	Aantal antwoorden	Ja	Nee
Ma 06-02-2023	22	21	1
Di 07-02-2023	15	13	2
Wo 08-02-2023	10	8	2
Totaal	47	42 (89,4%)	5 (10,6%)

3. Zijn er onderdelen die u mist binnen deze lijnen? Zo ja, welke?

Maandag	Dinsdag	Woensdag
Bestuurskracht	Nee	Het open water dus Oosterschelde en Grevelingen, waterrecreatie
Grensoverschrijdende samenwerking	Nee	Onderwijs, innovatie
Mobiliteit energietransitie	Nee	Duurzaamheidsdoelen op lange termijn
Koppeling met Strategische Regiovisie	Voorlopig niet	Vernieuwen van bedrijfstakken.
"Samenwerking	Nee	Universiteit toerisme en duurzaamheid
Kwaliteit"	Nee	-
Energietransitie	Nee	-
Samenwerking (grensoverschrijdend)	-	-
Economische aspecten	Nee het is breed genoeg En het geeft voldoende ruimte om te verbijzonderen	-
Regenwater meer opvangen voor hergebruik.	-	-
Overzicht op alle initiatieven/subsidie mogelijkheden	-	-
Het noemen van specifieke ontwikkel gebieden zoals maak industrie	-	-
Cultuurhistorie, verhaallijnen	-	-
Samenwerking met BE	-	-
In stand houden cultuurhistorische elementen. Mogelijkheid voor grensoverschrijdende samenwerking	-	-

4. Welk thema vindt u het meest belangrijk voor de ontwikkeling van Zeeland?

Thema	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Totaal
Recreatie	2	0	0	2
Klimaat & biodiversiteit	7	5	3	15
Water	4	5	0	9
Circulariteit	5	4	1	10
Sociaal domein	4	1	5	10
Aantal antwoorden	22	15	9	46

Duurzame recreatie

5. Welke output vindt u het meest belangrijk voor deze lijn?

Thema	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Totaal
vernieuwende kleinschalige recreatieve concepten creëren met focus op rust, (natuur)educatie, erfgoed, gastheerschap en natuurbeleving	12	8	1	21
vernieuwende duurzame vervoersconcepten	2	2	0	4
samenwerkingen bijdragend aan het behouden van het voorzieningenniveau op het platteland met een recreatieve functie	4	3	5	12
voorbeeldprojecten van kwaliteitsverbetering van verouderde toeristische accommodaties	0	0	0	0
initiatieven waarbij de verbinding gemaakt wordt tussen toerisme en cultuur	6	1	2	9
Aantal antwoorden	24	14	8	46

6. Zijn er onderwerpen of project mogelijkheden die u mist onder het recreatie thema?

Maandag	Dinsdag	Woensdag
Off-grid recreatie	Nee	-
De macht van de grote projectontwikkelaars	Nee	-
Niche stimulatie	Nee	-
Nee	Nee	-
Grensoverschrijdend	Achterland	-
Nee	Slecht weer voorziening	-
Nee	Meer rekening houden met regionale verschillen en behoeften	-
Geloof het niet	Nee	-
Benutten usp's zoals duisternis in onze regio	Verbreding	-
Nee	Nee	-
-	Rekening houden met regionale verschillen	-

Maandag	Dinsdag	Woensdag
Meer aandacht voor herbestemmingen om verpaupering tegen te gaan. Zeeuws Vlaanderen als experimenteel gebied om dit te verwezenlijken	-	-

Klimaat en biodiversiteit

7. Welke output vindt u het meest belangrijk voor deze lijn?

Thema	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Totaal
samenwerkingen met focus op het verbeteren van biodiversiteit, verminderen van energieverbruik en vergroten van klimaatbewustzijn	5	6	6	17
projecten ter bevordering van biodiversiteit en klimaatadaptatie in kleine kernen	11	2	0	13
voorbeeldprojecten op het gebied van energieneutraliteit en/of klimaatbewust ondernemen op het platteland in diverse sectoren	4	5	1	10
voorbeeldprojecten waarbij nieuwe teelten worden uitgeteeld, passend bij het toekomstige klimaat	4	1	2	7
Aantal antwoorden	24	14	9	47

8. Zijn er onderwerpen of project mogelijkheden die u mist onder dit thema?

Maandag	Dinsdag	Woensdag
Nee	Nee	De kwaliteiten van de Noordzee betrekken in het water project
Natuurinclusief en fauna	Nee	-
Voeding / biodiversiteit	Nee	-
De financiële haalbaarheid	Nee	-
Lichtvervuiling	Nee	-
Biodiversiteit Voedsel	-	-
Regeneratieve landbouw	-	-
Meer biologische landbouw en veeteelt	-	-
Nee, komen terug in volgende thema's	-	-
Zv als spot voor high tech akkerbouw	-	-
Strokenteelt	-	-
Steenbreek	-	-
Nee	-	-
Klimaat is grillig	-	-
Circulaire landbouw met energie component	-	-

Water

9. Welke output vindt u het meest belangrijk voor deze lijn?

Thema	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Totaal
pilot projecten waarbij regenwater op een vernieuwende wijze wordt gebufferd, zout water wordt ontzilt, of drinkwater wordt bespaard	14	8	5	27
pilot projecten waarbij (rest/afval)water op een innovatieve manier wordt hergebruikt.	3	3	2	8
projecten die zich richten op educatie en voorlichting binnen de Zeeuwse wateropgaven, zoals bewust gebruik van drinkwater.	2	3	3	8
Aantal antwoorden	19	14	10	43

10. Zijn er onderwerpen of project mogelijkheden die u mist onder het water thema?

Maandag	Dinsdag	Woensdag
Nee	Nee	Nee
Watersport en waterrecreatie	Nee	Aanpassing aan verzilting
Samenwerking met be	Nee	Nee
Kleine zuiveringsinstallaties	Nee	De kwaliteiten en mogelijkheden van de Noordzee betrekken in thema's water
Relatie tussen water en hittestress	Nee	Water en recreatief medegebruik
Samenhangen met de andere thema's	-	Kansen voor zout water
Nee	-	Idem met vraag die gesteld is
Wadi' s aanleggen	-	-
Water opslag in kleinere kreken/ontwateringskanalen	-	-
Stijging zeespiegel preventieve innovatieve projecten	-	-
Water opvangen van daken.de	-	-
Aanleg regenwater bassin	-	-
Gezamenlijke wateropslag	-	-
Stop verstening tuinen , straten en erven	-	-
Water gebruik verminderen	-	-
'Blauwe' daken	-	-
bodemdaling	-	-
Waterhoudend vermogen van de grond verbeteren	-	-

Circulariteit

11. Welke output vindt u het meest belangrijk voor deze lijn?

Thema	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Totaal
projecten die de gemeenschap en het platteland verbinden of waardoor bewoners en bezoekers zich bewust worden van het belang van de agrarische sector	4	6	6	16
projecten waarbij nieuwe verdienmodellen of nieuwe korte(re) ketens of gesloten kringlopen worden gerealiseerd	10	3	2	15
nieuwe teelten die voor de Zeeuwse markt worden geproduceerd, gericht op circulaire economie	2	1	0	3
nieuwe samenwerkingen om reeds bestaande korte ketens (beter) met elkaar te verbinden	5	2	0	7
voorbeeldprojecten waarbij volledig circulair met herbruikbaar materiaal gebouwd wordt	2	2	1	5
Aantal antwoorden	23	14	9	46

12. Zijn er onderwerpen of project mogelijkheden die u mist onder het thema circulariteit?

Maandag	Dinsdag	Woensdag
Nee	Nee	Nee
Nee	Nee	Het delen van voedsel en goederen
Het onderdeel afval. Circulair is niet alleen landbouw.	Circulariteit in kringlopen	Minder consumeren is de start
Energie productie vanuit de landbouw o.a.	Nee	Kennis en onderzoek wat er circulaire kan in Zeeland
Hergebruik materialen		Samen horigheid dorpen cq bewoners stad dan wel dorpen
Kringloop- en ruilinitiatieven	-	Onderdeel: afval (bestaat niet)
Nee.	-	Past circulariteit bij Imago Zeeland? Hoe verbeteren? Industrie Chemie, kernenergie
Logistiek	-	Nee
restwarmte	-	-
Nee	-	-
Professionele repair cafés	-	-
Agrarische sector bij de vorige vraag onder 1 mag breder. Er zijn producenten die van reststromen een nieuw product maken. Ook zij kunnen bijdragen.	-	-
Voedselbos	-	-

Sociaal domein

13. Welke output vindt u het meest belangrijk voor deze lijn?

Thema	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Totaal
vernieuwende duurzame vervoersconcepten welke bijdragen aan de bereikbaarheid van voorzieningen in het achterland.	2	1	0	3
vernieuwende (woon)zorgconcepten waarbij zorg voor ouderen of gehandicapten op het platteland behouden blijft	4	3	0	7
vernieuwende arbeidsmarktconcepten, gericht op het binden van jongeren aan Zeeland	10	6	3	19
vernieuwende meerjarige culturele initiatieven met waar mogelijk aandacht voor jongeren en/of jong volwassenen en (hulpbehoevende) ouderen	2	2	1	5
nieuwe samenwerkingen waarbij bestaande voorzieningen op een vernieuwende wijze worden ingezet (bijv. tegengaan eenzaamheid, braindrain etc.)	3	2	6	11
Aantal antwoorden	21	14	10	45

14. Zijn er onderwerpen of project mogelijkheden die u mist onder dit thema?

Maandag	Dinsdag	Woensdag
Nee	Nee	Domotica en digitale mogelijkheden voor zorg, kwaliteit van leven en eenzaamheid
Goede positionering en meer imagobuilding	Nee	Kijk vooral naar aantrekkelijk maken van platteland en kernen, ipv "repareren van problemen"
Versterking onderwijs	Circulariteit in kringkopen	Belang van bewegen, groene woonomgeving, ontmoeten
Off the grid leven	Nee	Versterken en aansluiten bij bestaande voorzieningen. Bv bibliotheek
Nee		Projecten starten waarin regio's geholpen worden een sociaal domein te ontwikkelen in de geest van de omgeving, nu is het alleen de Ik emotie die bepaalt
Nieuwe arbeidsontwikkelkansen voor alle leeftijden.	-	-
Woningbouw	-	-
Nee	-	-
Arbeidsmigratie	-	-
Jongeren en stages aanbieden	-	-

Maandag	Dinsdag	Woensdag
Stimuleren Belgische gezinnen mee te doen (leefbaarheid) in de streek waar ze wonen	-	-
Faciliteren door bv gemeenten van initiatieven waarbij regelgeving beperkingen met zich meebrengt.	-	-
Nee	-	-
Rootz betrekken? (Stem van de jongere)	-	-
Bereikbaarheid woon-zorgconcepten	-	-
Seven generations	-	-
Jongeren Challenge 2050	-	-
Raad van Inspiratie ZMf	-	-
Nee	-	-
Green offices	-	-

Projectidee

15. Heeft u naar aanleiding van deze bijeenkomst een projectidee en mag de Provincie contact met u opnemen? Laat hier uw emailadres achter:

Dit onderdeel wordt intern gehouden in verband met de A.V.G. wetgeving. E-mailadressen worden niet gedeeld.

Algemene bevindingen gebiedssessies die meegenomen worden in LOS

- De outputs van de huidige concept LOS zijn misschien te specifiek gedefinieerd; hier wordt nog eens bij stilgestaan;
- Koppelkansen voor verschillende voorzieningen zodat bestaansrecht wordt geborgd;
- Karakter van dorpen behouden;
- Nieuwe economische activiteiten/leefbaarheidsprojecten om mensen te behouden of aan te trekken.
- Er wordt herkend dat het goed is dat de thema's zo breed ingezet zijn en tevens actueel zijn: "linksom of rechtsom kan je de projecten eronder kwijt";
- Op avond 3 werd het thema "gezondheid" gemist. 'gezonde levensstijl en bewegen' toevoegen aan actielijn 5. Dit werd breed uitgelegd met de woorden gezonde leefstijl, bewegen, verminderen schermtijd, "dikke jongeren", buiten actief zijn, voeding, mogelijkheden voor kleinschalige sportmogelijkheden in de buurt. GGD Zeeland publiceert ook de conclusies in dit kader waarop Gemeenten hun beleid afstemmen (zeelandscan). Dit krijgt een plaats in de LOS onder thema 5;
- In de thema's werd erfgoed / cultuur historisch genoemd (wat suggereert dat het op een erfgoedlijst o.i.d. moet staan). De suggestie is om dat breder te omschrijven door de termen typisch Zeeuws of streekeigen;
- De terechte notie wordt gedaan dat het zonde is dat we bij elkaar zitten om mogelijke projecten te bedenken die nog niet heel lang geleden weggegaan zijn uit de dorpskernen (bijvoorbeeld een bibliotheek met een veel bredere functie dan het simpelweg lenen van boeken). Voordat hetzelfde doel bereikt wordt van een dergelijke voorziening, zijn meerdere projecten nodig;
- In de LOS staat nog niet opgemerkt over de wens om grensoverschrijdend samen te werken met de aangrenzende Vlaamse LEADER-gebieden, dit wordt toegevoegd;

- De vraag wordt gesteld waar een idee als het repair-cafe (en vergelijkbare concepten waarin samengewerkt wordt met de zorg) een plaats krijgt in de LOS. Dat wordt toegevoegd in de lijn circulair.
- Hoe jongeren betrekken / bereiken? Geopperd werd een apart LAG-lid met de focus op jongeren, budget reserveren voor kleine LEADER-projecten van jongeren, jongeren bereiken via het vak maatschappijleer, kleine problemen op laten lossen door jongeren, Raad van Inspiratie (tip van IVN werknemer). Hier is een aanpak voor bedacht die wordt toegevoegd in de procesbeschrijving van de LOS.
- De wens van deelnemers wordt besproken dat het aanvraagproces vereenvoudigt moet worden. Dit is complex maar wordt zoveel als mogelijk gedaan.

Aanknopingspunten voor aanpassen LOS & proces

Aan de hand van de bovenstaande bevindingen en onderstaande input tijdens de sessies komen we tot de volgende aandachts- en actiepunten voor de verdere ontwikkeling van de LOS:

- Heroverwegen hoe “breed” de thema’s ingezet moeten worden. Moeten de outputs specifiek gedefinieerd worden of minder dan ze nu zijn?
- Voorstel maken onderscheid tussen projecten die wel en niet ingediend kunnen worden m.b.t. de agrarische sector;
- In LOS verduidelijken dat LEADER niet is voor investeringen in landbouw, verwijzen naar NSP.
- De drie avonden gebiedssessies meenemen in de proces beschrijving in LOS;
- Grensoverschrijdende samenwerking verwerken in thema’s en output;
- Tekst kader toevoegen zodat boeren ook weten wat hun indieningsmogelijkheden zijn;
- Jongeren meenemen in proces;
- Kijken hoe aanvraagproces makkelijker gemaakt kan worden;
- Opnieuw kijken naar thema explorerende samenleving met zorg voor elkaar → “Gezondheid” meenemen;
- Breder omschrijven van erfgoed met herkenbaardere termen zoals “typisch Zeeuws of streekeigen” binnen het recreatieve thema;
- Aan de hand van de onderstaande (Mentimeter) input, kijken naar welke thema’s en outputs het meest van belang zijn voor Zeeuwse inwoners (bijvoorbeeld voor verdeling van de fondsen).

Bovenstaande aanknopingspunten en algemene bevindingen zijn een selectie van de belangrijkste bevindingen die een plaats krijgen en/of worden meegenomen in de nieuwe LOS. De nieuwe versie van de LOS bevat nog meer wijzigingen ten opzichte van het eerste concept, die moeten bijdragen aan een betere leesbaarheid, duidelijkheid en inhoudelijke richting van de strategie voor het landelijk gebied van de provincie Zeeland.

We willen u tot slot hartelijk bedanken voor uw deelname aan de gebiedssessies!